

TOVE JANSSON

# NEVIDLJIVO DIJETE I DRUGE PRIČE IZ MUMINDOLA

GLASOVI  
DRUGIH I  
'DRUGAČIJIH'  
POSLUŠAJMO  
NIJHOVE  
PRIČE

NA MARGINI  
ON THE MARGINS



PREVELA ŽELJKA ČERNOK

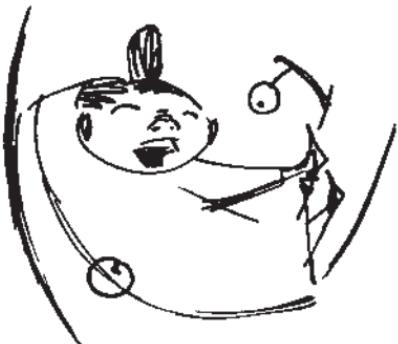
v|b|z



# NEVIDLJIVO DIJETE







Jedne mračne i kišne večeri obitelj je sjedila oko stola na verandi i čistila gljive. Cijeli je stol bio prekriven novinski papirom, a na sredini je stajala petrolejka. Ali kutovi verande bili su u sjeni.

„Mala My je ponovno brala samo lude gljive“, rekao je Mumintata. „Prošle godine isto, samo muhare i zelene pupavke.“

„Nadajmo se da će sljedeće godine brati lisičarke“, rekla je Muminmama. „Ili barem vrganje.“

„Uvijek je dobro živjeti u nadi“, napomenula je Mala My i prasnula u tihi smijeh.

Nastavili su čistiti gljive u ugodnoj tišini.

Odjednom se začulo lagano kucanje po prozoru i Tutiki se, ne pričekavši odgovor, popela na verandu i otresla kišu s kabanice. Zatim je, držeći vrata otvorenima, zazvala van u mrak: „Dođi, dođi.“

„Tko je to s tobom?“ pitao je Mumintrol.

„To je Nini“, odgovorila je Tutiki. „Dijete se zove Nini.“ Još je uvijek držala vrata i čekala. Nitko nije dolazio.

„No, dobro“, rekla je Tutiki i slegnula ramenima.  
„Možeš ostati i vani ako se sramiš.“

„Ali neće li biti sva mokra?“, pitala je Mumintrolova mama.

„Mislim da to nije važno kad si nevidljiv“, odgovorila je Tutiki, prišla im i sjela.

Obitelj je prestala čistiti gljive i čekala je objašnjenje.

„Pa vi znate da osoba katkad može postati nevidljiva ako je se dovoljno često plaši“, rekla je Tutiki i pojela jednu gljivu koja je izgledala kao slatka grudica snijega. „E pa, ovu Nini na pogrešan je način preplašila jedna teta koja je nije voljela, a morala se brinuti o njoj. Upoznala sam tu tetu, stvarno je užasna. Nije ljuta, znate, to bi se još moglo razumjeti. Ne, samo je ledena i ironična.“

„Što znači ironična?“ pitao je Mumintrol.

„Na primjer, zamisli da se posklizneš i padneš usred hrpe očišćenih gljiva“, rekla je Tutiki. „Prirodno bi bilo da ti se mama naljuti. Ali ne, ona se ne naljuti. Umjesto toga kaže ti, tako hladno da ti se srce slomi: „Razumijem da ti misliš da se tako pleše, ali bila bih ti zahvalna kad to ne bi radio u hrani. Tako nešto.“

„Uf, kako neugodno“, rekao je Mumintrol.

„Da, baš je“, složila se Tutiki. „I točno je takva ta teta. Bila je ironična od jutra do mraka i na kraju je dijete počelo blijetjeti i postalo je sasvim nevidljivo. U petak je uopće nisi mogao vidjeti. Teta mi ju je dala i rekla mi je da se ona stvarno ne može brinuti o rođacima koje ne može vidjeti.“



„A što si učinila s tom tetom?“, pitala je Mala My razrogačenih očiju. „Jesi li je dobro namlatila?“

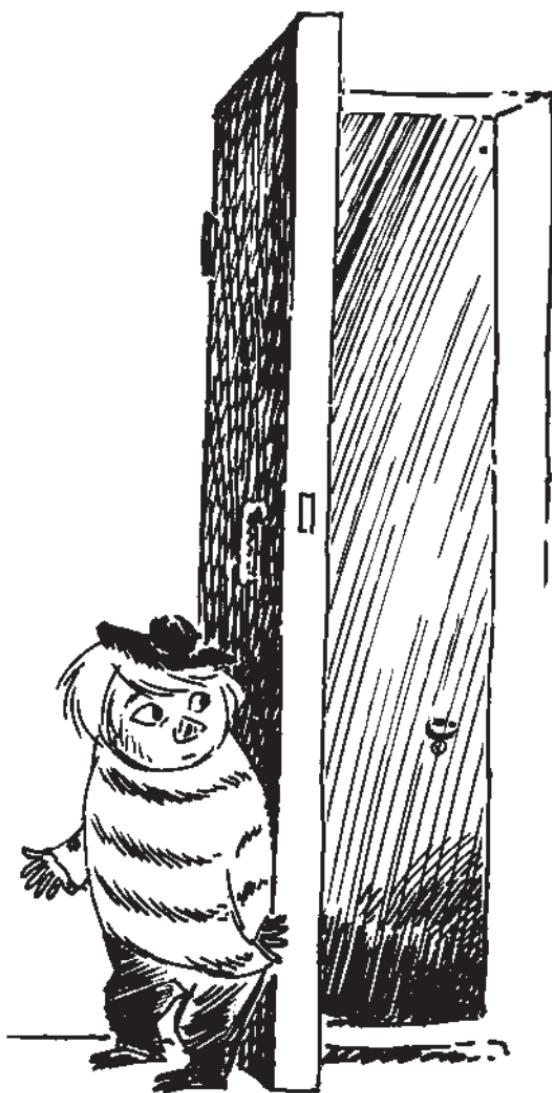
„Ne isplati se to s tim ironičnima“, rekla je Tutiki.  
„Povela sam Nini k sebi. A sada sam je dovela ovamo da je vi ponovno učinite vidljivom.“

Nastupila je kratka tišina. Samo je kiša šuškala po krovu verande. Svi su zurili u Tutiki i razmišljali.

„Govori li?“ pitao je Mumintata.

„Ne. Ali teta joj je zavezala zvončić oko vrata, tako da zna gdje je.“

Tutiki je ustala i ponovno otvorila vrata.



„Nini!“ povikala je u mrak.

Blagi, prohладни jesenski zrak uvukao se na verandu, a pravokutnik svjetla pao je na mokru travu. Nakon nekog vremena vani se začula zvonjava puna okljevanja. Zvuk se popeo stubama pa utihnuo. Malo iznad poda u zraku je visio srebrni zvončić na crnoj vrpcu. Nini mora da ima jako tanašan vrat.

„Dobro“, rekla je Tutiki. „Ovo je sada tvoja nova obitelj. Ponekad se znaju malo glupavo ponašati, ali su inače prilično dragi.“

„Daj djetetu stolicu“, rekao je Mumintata. „Zna li čistiti gljive?“

„Ne znam ja ništa o Nini“, odgovorila mu je Tutiki. „Samo sam je dovela ovamo. A sad moram dalje, obaviti neke druge stvari. Svratit će za koji dan da vidim kako vam ide. Bok, vidimo se.“

Kad je Tutiki otišla, obitelj je ostala sjediti u tišini i buljilaje u tu praznu stolicu i srebrno zvonce. Nakon nekog vremena jedna se lisičarka polako podigla i zaplovila zrakom. Nevidljive su šapice uklonile iglice i zemlju s nje i na kraju je bila razrezana na malene komadiće te je odlebdjela u zdjelu. Zatim je nova lisičarka otplovila u zrak.

„Kako uzbudljivo!“ rekla je Mala My zadivljeno. „Dajte joj nešto da jede. Baš me zanima hoće li se hrana vidjeti kad joj bude u trbuhu.“

„Znate li što trebamo napraviti da ponovno postane vidljiva?“, prekinuo ju je Mumintata zabrinuto. „Trebammo li je odvesti liječniku?“

„Mislim da ne“, rekla je Muminmama. „Možda neko vrijeme i želi biti nevidljiva. Tutiki je rekla da je sramežljiva. Mislim da je najbolje da je ostavimo na miru dok ne smislimo nešto.“

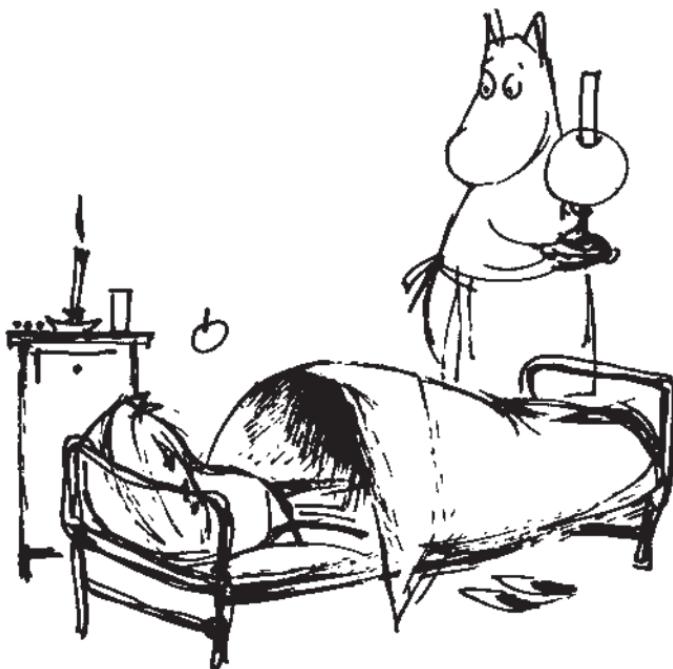
Tako je i bilo.

Muminmama je pripremila krevet za Nini u istočnoj sobi u potkrovlu koja je slučajno bila prazna. Srebrno je zvonce zvonkalo iza nje na stubama i podsjećalo je na mačku koja je jednom živjela kod njih. Pored kreveta mama je stavila jabuku, čašu soka i tri prugasta bombona koje je inače dije-lila svima navečer. Zatim je zapalila svijeću i rekla:

„Spavaj sada, Nini. Spavaj koliko god dugo želiš. Ujutro će ti pokriti bijelu kavu da ti se ne ohladi. A ako se uplašiš ili nešto trebaš, samo dodi dolje i zazvoni.“

Muminmama je gledala kako se pokrivač podiže, a onda prekriva vrlo maleno brdašce. Jastuk se malo udu-bio. Mama se vratila dolje i potražila bakine stare bilješke za „domaće lijekove koji uvijek djeluju“. Uroci. Sredstvo protiv melankolije. Prehlada. Ne. Mama je listala i tražila. I konačno je pri kraju knjižice pronašla jednu bilješku koju je baka zapisala kad joj je rukopis već postao prilično drhtav. „Za slučaj ako ti poznanici postanu mutni i teško ih je vidjeti“. Eto ga. Hvala nebesima. Mama je pročitala recept koji je bio poprilično komplikiran. A onda je krenula pripremati lijek za malu Nini.

Zvonce je zvonkalo niz stube, korak po korak, s malenom pauzom između koraka. Mumintrol je cijelo jutro to čekao. Ali zvonce nije bilo ono najuzbudljivije što se



dogodilo. Bile su to šape. Ninine su se šapice spuštale stumbama, jako malene i sa stisnutim prstićima od straha. Vidjeli su se samo Ninine šapice i to je izgledalo baš strašno.

Mumintrol se sakrio iza kamina i očaran zurio u te šape koje su izašle na verandu. Sad je pila bijelu kavu. Šalica se podizala i spuštala. Jela je kruh s marmeladom. Šalica je sama otplovila do kuhinje, oprala se i stavila u ormarić. Nini je bila vrlo uredno dijete.

Mumintrol je izjurio u vrt i zavrištao: „Mama! Dobila je šape! Vide se šape!“

„I mislila sam da će tako biti“, pomislila je mama koja je sjedila na stablu jabuke. „Baka je znala znanje. Baš sam pametno postupila jer sam joj stavila lijek u bijelu kavu.“

„Odlično“, rekao je tata. „A bit će još bolje kad nam pokaže nos. Nekako budem potišten kad razgovaram s nekim tko se ne vidi. I tko mi ne odgovara na pitanja.“

„Psst“, upozorila ga je mama. Ninine su šapice stajale u travi među jabukama koje su ondje popadale.

„Bok, Nini“, povikala je Mala My. „Spavala si ko medvjed. Kad ćeš nam pokazati nos? Mora da baš grozno izgledaš kad se moraš učiniti nevidljivom.“

„Šuti“, prošaptao je Mumintrol, „uvrijedit ćeš je.“ Odgegao se do Nini i rekao:

„Ne obraćaj pažnju na Malu My. Ona je takva. Sasvim si sigurna ovdje kod nas. Nemoj ni misliti na tu užasnu tetu. Ona ne može doći ovamo i odvesti te...“

U tom su trenutku Ninine šape počele nestajati i jedva ih se moglo razabrati u travi.

„Dušo, baš si magarac“, razljutila se mama. „Pa valjda bi ti trebalo biti jasno da je ne smiješ na to podsjećati. Beri jabuke i prestani blebetati.“

Brali su jabuke.

Ninine su šape uskoro ponovno postale vidljive i popele su se na drvo.

Bilo je divno jesenje jutro, kad ti se malo smrzne nos u sjeni, ali na suncu je bilo gotovo kao da je ljeto. Sve je bilo mokro nakon noćašnje kiše i blistalo jakim bojama. Kad su stresli sve jabuke s drveća, Mumintata je donio

najveći mlinac za mljevenje jabuka pa su počeli raditi pekmez.

Mumintrol je okretao ručicu, a mama punila mlinac, dok je tata nosio staklenke pekmeza na verandu. Mala My sjedila je na drvetu i pjevala Veliku pjesmu o jabukama.

Odjednom je nešto tresnulo.

Nasred travnjaka ležala je velika hrpa pekmeza sva bodljikava od krhotina stakla. A pored nje bile su Ninine šape koje su brzo izbjegle i nestale.

„Aha“, rekla je mama. „To je baš ona staklenka koju obično dajemo bumbarima. Sad je barem nećemo morati nositi do livade. A i baka je uvijek govorila da ako nešto raste iz zemlje, onda je lijepo zemlji nešto i darovati kad dođe jesen.“

Ninine su se šape ponovno pojavile, a iznad njih i par tanašnih nogu. Iznad nogu nejasno se vidio rub smeđe haljine.

„Vidim joj noge!“ zavrištalo je Mumintrol.



„Čestitam“, rekla je Mala My koja je sve promatrala s drveta. „Tako je već bolje. Iako, zašto ti je haljina tako ružne smeđe boje, to samo Môra zna.“

Mama je kimnula za sebe i mislila na svoju mudru baku i njezin lijek.

Nini ih je pratila cijeli dan. Bili su se navikli na to zvono i to im više nije bilo nimalo neobično.

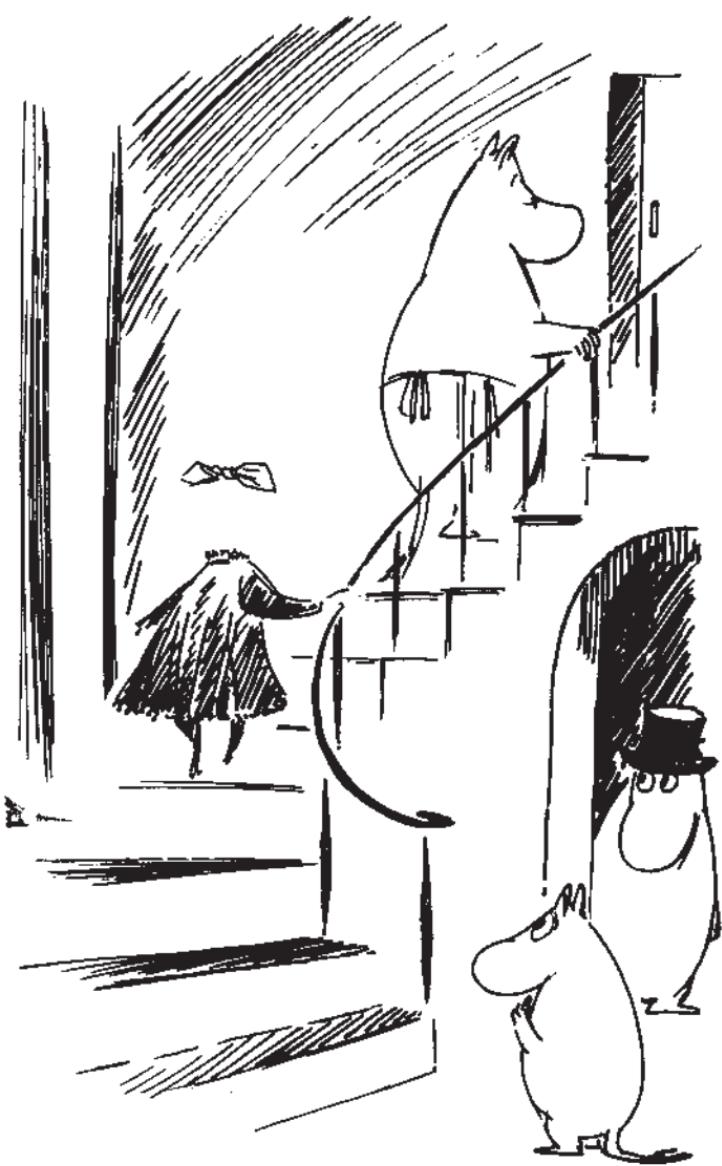
Do večeri su gotovo sasvim zaboravili na nju. Ali kad su svi otišli na spavanje, mama je izvadila jedan crveni šal iz svoje kutije i napravila od njega haljinicu. Kad je bila gotova, odnijela ju je istočnu sobu u potkrovlju, gdje je svijeća bila ugašena, i pažljivo je raširila preko stolice. A onda je od tkanine koja je preostala napravila široku vrpcu za kosu.

Mami je sve to bilo strahovito zabavno, kao da ponovno šije odjeću za lutke. A najzabavnije od svega bilo je to što čak nije ni znala ima li lutka plavu ili crnu kosu.

Sljedećeg je dana Nini obukla haljinu. Sad si je mogao vidjeti sve do vrata i kad je došla dolje na jutarnju bijelu kavu, naklonila se i tankim glasićem rekla:

„Hvala lijepa.“

Obitelj se toliko začudila i bilo im je toliko neugodno da nisu znali što da kažu. Osim toga, nisu točno znali kamo gledati dok razgovaraju s Nini. Naravno, pokušali su usmjeriti pogled malo iznad zvonca, gdje bi joj moglo biti oči. Ali pogled bi im se uvijek spustio na nešto što se vidi. A imali su osjećaj da je to nepristojno.





Mumintata se nakašljao.

„Drago nam je da vidimo“, počeo je, „... da te više vidimo, mala Nini. Što više vidimo, to smo sretniji...“

Mala My prasnula je u smijeh i lupala žlicom po stolu.

„Dobro da si počela govoriti“, rekla je. „Ako uopće imaš nešto reći. Znaš li neku dobru igru?“

„Ne znam“, rekla je Nini tiho. „Ali čula sam da postoje neki koji se igraju.“

Mumintrol je bio sav ushićen. Odlučio je da će naučiti Nini sve igre koje zna.

Nakon što su popili bijelu kavu sve troje otišli su do rijeke igrati se. Ali pokazalo se da je Nini poprilično nemoguća. Pristojno se klanjala i sva ozbiljna govorila

im: „Naravno“ i „Kako lijepo“ i „Da, jasno“, ali imali su osjećaj da se igra samo zato što želi biti pristojna, a ne da bi se zabavila.

„Pa daj, skoči!“ podviknula je Mala My. „Zar ne znaš ni skočiti?!“

Ninine tanke nožice poslušno su skočile. A onda je ostala stajati obješenih ruku. Prazan ovratnik iznad zvonca izgledao je neobično bespomoćno.

„Što sad čekaš, da te pohvalim?!“ povikala je Mala My.  
„Zašto si tako mlitava? Hoćeš da te izmlatim?“

„Radije ne bih“, rekla je Nini tihim, prestrašenim glasićem.

„Ona se ne znaigrati“, promrmljao je Mumintrol pokunjeno.

„Ona se ne zna naljutiti“, rekla je Mala My. „To je ono što nije u redu s njom. Čuj“, nastavila je My pa je stala sasvim blizu nje i prijeteći je pogledala, „nećeš ti nikada dobiti lice dok se ne naučiš tući. Vjeruj mi.“

„Naravno“, složila se Nini i oprezno se odmaknula od nje.

I nije bilo ništa bolje.

Na kraju su odustali od pokušaja da nauče Nini kako se igrati. Nije voljela ni viceve. Nikada se nije smijala u pravom trenutku. Zapravo, uopće se nije smijala. A to bi onda oneraspoložilo onoga tko priča. I tako su je pustili na miru.

Dani su prolazili, a Nini je još uvijek bila bez lica. Bili su se naviknuli na to da vide njezinu crvenu haljinu kako



hoda za Mumintrolovom mamom. Čim bi se mama zau stavila, zvonce bi prestalo zvoniti, kad bi krenula dalje, ponovno bi počelo. Malo iznad haljine u zraku se njihala velika crvena mašna, a to je izgledalo malo čudno.

Mama je i dalje davala Nini bakin lijek, ali ništa se nije događalo. Stoga je odustala i razmišljala o tome kako se i prije moglo preživjeti bez glave, a možda i Nini nije bila naročito lijepa.

Ovako si svatko može sâm zamisliti kako ona izgleda, a to bi baš moglo pripomoći prijateljstvu.

Jednog je dana obitelj krenula kroz šumu do pješčane plaže da izvuku čamac iz vode prije zime. Nini je zvon kala za njima kao i obično, ali kad su došli do mora, naglo se zaustavila. A onda je legla na trbuh u pijesak i počela cendrati.

„Što je s Nini? Boji li se nečega?“ pitao je tata.

„Možda nikada prije nije vidjela more“, rekla je mama. Nagnula se do Nini i nešto joj je šaptala. A onda se ponovno uspravila i rekla:

„Da, ovo joj je prvi put da vidi more. Nini misli da je more preveliko.“

„O, koje glupo dijete“, počela je Mala My, ali mama ju je strogo pogledala i rekla:

„I ti znaš biti glupa. Idemo izvući čamac.“

Otišli su preko mola do kućice u kojoj je stanovaла Tutiki i pokucali su joj na vrata.

„Bok“, rekla je Tutiki. „Kako vam ide s nevidljivim djetetom?“

„Samo joj još nos fali“, odgovorio je tata. „Trenutno je malo izvan sebe, ali to će sigurno proći. Možeš li nam pomoći izvući čamac?“

„Naravno“, odgovorila je Tutiki.

Kad su izvukli čamac i okrenuli ga, Nini je otapkala do ruba vode i ostala nepomično stajati na mokrom pijesku. Pustili su je na miru.

Mama je sjela na mol i zagledala se u vodu.

„Uf, čini se kao da je voda baš hladna“, rekla je.

A onda je zijevnula i dodala kako se već dugo ništa uzbudljivo nije dogodilo.

Mumintata je namignuo Mumintrolu, napravio stravičnu grimasu i počeo se polako prikradati mami iza leđa.

Naravno da je nije mislio gurnuti u vodu, kao što je to napravio mnogo puta kad je bila mlada. Nije ju čak mislio prestrašiti, nego je samo htio malo zabaviti djecu.



Ali nije ni stigao do nje kad se začuo urlik, crvena je munja poletjela preko mola, tata je vrисnuo i šešir mu je pao u vodu. Nini je zarila svoje malene nevidljive zubiće u tatin rep, a bili su to oštiri zubići.

„Bravo, bravo!“ povikala je Mala My. „Ni ja to ne bih bolje napravila!“

Nini je stajala na molu s malenim, ljutitim licem prćastog nosa ispod crvenih šiški. Siknula je na tatu kao mačka.

„Da se nisi usudio gurnuti je u to veliko strašno more!“ zavrištala je.

„Vidi se, vidi se!“ povikao je Mumintrol. „I baš je slatka!“

„Nije baš tako slatka“, rekao je Mumintata pregledavajući svoj ugrizeni rep. „To je najgluplje, najblesavije, najlošije odgojeno dijete koje sam ikada video, sa ili bez glave.“

Legao je na mol i pokušao štapom upecati svoj šešir. I što se dogodilo? Mumintata se poskliznuo i pao naglavce u vodu.

Odmah je izronio i osovio se na noge, tako da mu je samo njuška stršala iznad vode, a uši su mu bile pune mulja.

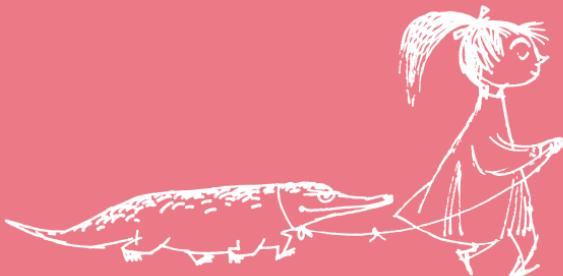
„O!“ povikala je Nini. „O, kako smiješno! Kako divno!“

I toliko se smijala da se cijeli mol tresao.

„Navodno se nikada prije nije smijala“, rekla je Tutiki zbumjeno. „Mislim da ste toliko promijenili to dijete da je sada gora od Male My. Ali, naravno, najvažnije je da se vidi.“

„Sve je to bakina zasluga“, rekla je Muminmama.





Kad biste pronašli malenog zlatnog zmaja sa zelenim šapicama, znate li što biste napravili? Mumintrol misli da zna, no kad je zmaja donio kući, nije sve išlo kako je planirao. A zamislite da upoznate nevidljivo dijete, biste li ga znali učiniti vidljivim? Pomislite samo da kao Mumini morate spavati zimski san pa ne znate uopće što je Božić. I onda se dogodi da vas netko probudi na Badnjak, a vama nije jasno što se to zbiva oko vas.

U ovoj zabavnoj i poučnoj zbirci od devet priča saznat ćete mnogo o uzbudljivim avanturama i iskušenjima obitelji Mumin, ali i njihovih prijatelja Snusa i Male My te ostalih stanovnika Mumindola. Upoznat ćete Filifjonku koja se strašno boji oluje i čudesna bića hatifnate koja samo šute i čuvaju veliku tajnu. Mnogo se toga događa u Mumindolu i mnoga se stvorenja vrzmaju ondje.

**KNJIGE O MUMINIMA** prevedene su na više od pedeset jezika, a Tove Jansson omiljena je autorica djece širom svijeta. Ove ilustrirane priče objavljene su 1962. godine, a neke od njih antologijske su priče dječje književnosti. Najpoznatija priča „Nevidljivo dijete“ upoznaje nas s malenom Nini koja je postala nevidljiva jer jeugo bila ustrašivana. Uz to, Nini samo šuti, a i boji se igrati s drugima. Obitelj Mumin prihvatala je Nini s ljubavlju i razumijevanjem te je ona ubrzo počela postajati vidljiva. Riječ je o jednoj od najsnažnijih priča dječje književnosti koja progovara o svoj onoj „nevidljivoj djeci“, utišanoj i ustrašenoj, koja uz mnogo ljubavi, topline i podrške mogu ponovno biti vesela i razigrana te uživati u sretnom djetinjstvu.

ISBN 978-953-52-0361-2  
9 789535 203612



UZ POTPORU PROGRAMA  
KREATIVNA EUROPA EUPSKE UNIJE

99,00 kn

[www.vbz.hr](http://www.vbz.hr)